

LSA Selekcionāru
pārstāvju sekcijas
vadītājs Dzintars
Jaks

1

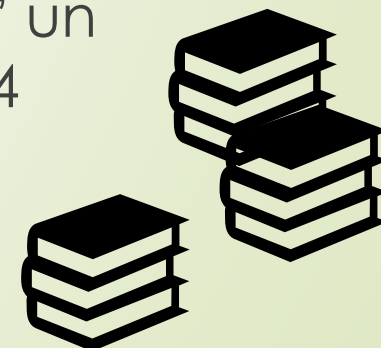
LATVIJAS
SĒKLAUDZĒTĀJU
ASOCIĀCIJA

Selekcionāra tiesību aizsardzību regulējošie likumdošanas akti

Selekcionāra tiesības aizsargā un kārtību kādā par šķirņu izmantošanu jānorēķinās ar seleckonāriem nosaka:

- ▶ TRIPS līgums. Nosaka Augu šķirņu kā intelektuālā īpašuma objekta aizsardzību (Marakešas līguma par Pasaules Tirdzniecības organizācijas izveidošanu Pielikums 1C) - Latvijai saistošs no 29/12/1998.
- ▶ Starptautiskā konvencija par jaunu augu šķirņu aizsardzību (Ženēva 1961) - Latvijai saistoša no 30/08/2002.
- ▶ EP Regula Nr. 2100/94 "Par Kopienas augu šķirņu aizsardzību" un īstenošanas regula Nr.1768/95 - Latvijai saistošas no 1/05/2004
- ▶ LR Augu šķirņu aizsardzības likums (2/05/2002)

Kā uzzināt kuras šķirnes ir aizsargātas

Latvijas teritorijā ir aizsargātas:

- ▶ šķirnes, kurām piešķirta Latvijas aizsardzība un tās iekļautas Latvijas aizsargāto augu šķirņu valsts reģistrā, kas apskatāms VAAD mājaslapā vai izmantojot saiti <https://www.vaad.gov.lv/lv/augu-skirnes>
- ▶ šķirnes, kurām piešķirta Eiropas kopienas aizsardzība. Informāciju par šķirni var apskatīt CPVO šķirņu datubāzē izmantojot saiti <https://online.plantvarieties.eu/#/login> un reģistrējoties. Meklēšanai jāzina sugas latīņu valodas nosaukums, Eiropas kopienas aizsardzību apzīmē ar QZ, selekcionāra tiesības apzīmē ar PBR, šķirnes statusam jāizvēlas Reģistrēts.

LR Augu šķirņu aizsardzības likums

23.pants. Selekcionāra tiesību darbības joma

(1) Neviena cita persona bez selekcionāra tiesību īpašnieka atļaujas (licences līguma) nedrīkst pārvērst šķirni par ienākumu avotu., selekcionāra tiesību īpašnieka atļauja nepieciešama šādu ar aizsargātās šķirnes pavairošanas materiālu saistītu darbību veikšanai:

- 1) ražošana un pavairošana;
- 2) sagatavošana atbilstoši izsējas prasībām, lai pavairotu šķirni;
- 3) piedāvāšana pārdošanai;
- 4) pārdošana vai cita veida realizācija;
- 5) eksportēšana un importēšana;
- 6) uzglabāšana 1., 2., 3., 4. un 5.punktā minētajiem nolūkiem

24.pants. Selekcionāra tiesību ierobežojumi

(1) Lai nodrošinātu lauksaimniecisko ražošanu, lauksaimniecības produkcijas ražotājiem ir tiesības bez selekcionāra tiesību īpašnieka atļaujas izmantot pavairošanai ražas produktus, kas iegūti viņu īpašumā vai lietošanā esošajos laukos no pašu iesētās Latvijā aizsargātās šķirnes (kura nav hibrīda vai sintētiska šķirne), ja tiek audzētas šādas augu sugas:

- dzeltenā lupīna (*Lupinus luteus* L.),
- lucerna (*Medicago sativa* L.),
- zirņi (*Pisum sativum* L.),
- lauka pupas (*Vicia faba* L.),
- sējas vīķi (*Vicia sativa* L.),
- auzas (*Avena sativa* L.),
- mieži (*Hordeum vulgare* L.),
- rudzi (*Secale cereale* L.),
- tritikāle (x *Triticosecale* Wittm.),
- mīkstie kvieši (*Triticum aestivum* L. emend. Fiori et Paol.),
- kartupeļi (*Solanum tuberosum* L.),
- ripsis [*Brassica napus* L. (partim)],
- rapsis [*Brassica rapa* L. (partim)],
- lini (*Linum usitatissimum* L.), izņemot šķiedras linus.

24.pants. Selekcionāra tiesību ierobežojumi

(2) Lauksaimniecības produkcijas ražotāji, kuriem ir mazas saimniecības, drīkst izmantot šā panta pirmajā daļā minētās augu sugas ražas produktu pavairošanai pašu saimniecībā, nemaksājot atlīdzību selekcionāra tiesību īpašniekam.

(3) Mazas saimniecības šā likuma izpratnē ir tādas saimniecības, kuru īpašumā vai lietošanā šā panta pirmajā daļā minēto augu sugu (izņemot kartupeļus) kopējā platība nepārsniedz 20 hektārus, bet kartupeļiem — trīs hektārus.

24.pants. Selekcionāra tiesību ierobežojumi

(4) Ja citi lauksaimniecības produkcijas ražotāji bez selekcionāra tiesību īpašnieka atļaujas izmanto pavairošanai šā panta pirmajā daļā minētās augu sugu šķirnes pašu saimniecībā, tie maksā atlīdzību 50 procentu apmērā no atlīdzības par licencētu tās pašas šķirnes pavairošanas materiālu tai pašai platībai.

35.pants. Informācijas sniegšana par aizsargātās šķirnes izmantošanu

- (1) Lauksaimniecības produkcijas ražotāji vai sēklu sagatavotāji pēc selekcionāra tiesību īpašnieka vai pilnvarotā pārstāvja pieprasījuma sniedz informāciju par aizsargātās šķirnes pavairošanas materiāla ražošanu, pavairošanu, sagatavošanu un pārdošanu.

Lai katram selekcionāram ar informācijas pieprasījumu nebūtu individuāli jāvēršas pie lauksaimniekiem, Latvijas Sēklaudzētāju asociācija (LSA), pamatojoties uz selekcionāru pilnvarojumiem, izsūta **vienotus INFORMĀCIJAS PIEPRASĪJUMUS par aizsargāto šķirņu pavairošanas materiāla (turpmāk pašaudzēta sēkla) izmantošanu savā saimniecībā.**

Lauksaimnieka pienākumi un tiesības ievērojot selekcionāra tiesības

Pašaudzēta sēkla – *izmanto sējai tikai savā saimniecībā:*

**Licences
līgums**

Licences līgums vajadzīgs, lai pavairotu jebkuru citu sugu: saldā lupīna, sarkanais āboliņš, stiebrzāles, cietie un speltas kvieši, šķiedras lini...

~~Licences
līgums~~

Audzētāja tiesības:

- 1) Ja pavairot **bez licences līguma** šādas sugas: zirņus, lauka pupas, sējas vīķus, auzas, miežus, rudzus, tritikāli, mīkstos kviešus, kartupeļus, ripsi un rapsi, eļļas linus...
- 2) Ja šo sugu kopējā sējplatība pārsniedz **20 ha** (kartupeļi - 3 ha)

Audzētāja pienākums:

- 1) **Sniegt informāciju** pēc selekcionāra pieprasījuma par audzētajām šķirnēm
- 2) **Samaksāt autoratlīdzību** par sējai izmantoto sēklas materiālu (50% no pilnas licences maksas)

Selekcionāru tiesību īpašnieku pilnvarojums Latvijas Sēklaudzētāju asociācijai

- Agroresursu un ekonomikas institūts
- Aloja Agro
- Baltic Agro
- Cers
- Elagro Trade
- Scandagra Latvia
- VAKS kooperatīvā sabiedrība
- Erki Oidermaa
- Lāntmannen Seed
- Latvijas Šķirnes sēklas
- Linas Agro
- Syngenta Polska
- AmeLat Group

LSA Informācijas pieprasījumi

Katru gadu 25. maijā tiek izsūtītas vairāk kā 5 tūkst. vēstules ar Informācijas pieprasījumiem. Jau 4.gadu informāciju būs iespējams ievadīt un iesniegt elektroniski LSA mājaslapā www.seklaudzetaji.lv

2021. sarakstā bija iekļautas 216 šķirnes:

- 69 kviešu
- 59 kartupeļu
- 30 miežu
- 17 auzu,
- 14 zirņu ,
- 8 rapša,
- 7 lauka pupu,
- 7 tritikāles
- 5 rudzu šķirnes

The image shows two overlapping forms used for agricultural information requests. The top form is titled "Pieprasījums informācijai par aizsargāto šķirņu sējumem 2020. gadā" and contains a table for recording crop varieties. The bottom form is titled "INFORMĀCIJAS PIEPRASĪJUMS" and contains fields for personal and farm information, and a table for recording crop varieties.

Pieaug atbildības likmes par licencētu šķirnes materiāla pavairošanu

Augu šķirņu aizsardzības likuma 24.panta 4.punts nosaka, lauksaimnieki maksā atbildību 50 procentu apmērā no atbildības par licencētu tās pašas šķirnes pavairošanas materiālu tai pašai platībai.

Likmes par licencētas sēklas pavairošanu 10 gadu laikā pieaugušas par vidēji

20-50%

Likmes par pašaudzētas sēklas izmantošanu savas saimniecības lauku apsēšanai nav mainītas no 2010.gada. Turklāt noteiktās likmes lielākajai daļai šķirņu ir ievērojami mazākas kā likumā noteiktie 50%.

Pašaudzētās sēklas izmantošanas likmes

<i>Laukaugu grupa</i>	<i>Atlīdzība selekcionāriem, EUR/ha (bez PVN)</i>
Graudaugi, zirņi, pupas	no 2.85 līdz 3.00
Rapsis	no 6.00 līdz 6.50
Kartupeļi	no 20.00 līdz 21.00

5%

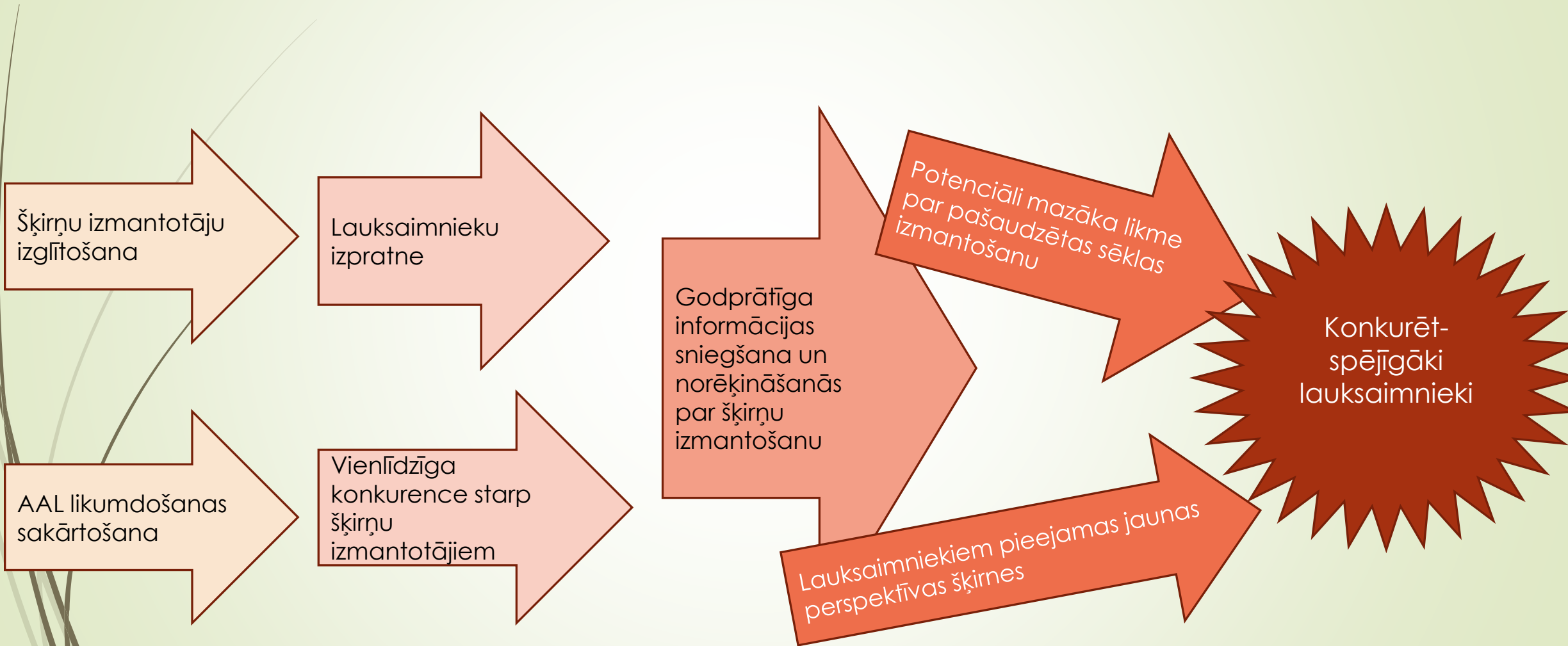
Aicinājums uz diskusiju un sadarbību

Saprotot to, ka šis gads lauksaimniekiem būs izaicinājumiem pilns, pamatojoties uz likuma 35.1 pantā paredzēto Lauksaimnieku biedrību sadarbība selekcionāru tiesību aizsardzības jomā, kas savstarpēji vienojoties ļauj noteikt zemāku atlīdzību par ikgadējo aizsargātās šķirnes izmantošanu, šķirņu pārstāvju vārdā esam aicinājuši lauksaimnieku organizācijas uz diskusiju par plānotajām likmēm 2022. gadam un mehānismiem kā kopā strādājot būtu iespējams šo maksājumu atvieglot.

Izaicinājumi

- ▶ Nav noslēpums, ka godprātīgie un tālredzīgie lauksaimnieki veicot selekcionāru atlīdzību maksājumus tiek nostādīti nevienlīdzīgas konkurences situācijā.
- ▶ Nav pieļaujams, ka tiem lauksaimniekiem, kas izprot selekcionāru darba nozīmīgumu un ieguvumus, ko saimniecībai devušas pēdējo gadu desmitu laikā radītās šķirnes, maksā arī par tiem, kas to neizprot vai nevēlas par to dzirdēt.
- ▶ Nenomaksātas selekcionāra atlīdzības nav tikai pašu selekcionāru problēma. Katrs atlīdzības maksājums no Latvijas caur licences līgumu, no sēklu tirgotāja vai caur LSA veiktais maksājums nonāk pie katrās konkrētās šķirnes oficiālā īpašnieka. Likumsakarīgi, ka laižot tirgū jaunas šķirnes, tiek izvērtēts mūsu valsts tirgus un iespējas atgūt veiktos ieguldījumus. Ne vienas vien selekcionāru kompānijas pārstāvji apliecinās, ka iegūt pavairošanas tiesības Latvijā jaunajām šķirnēm reizēm nav viegli tieši atlīdzību jautājuma dēļ.
- ▶ Lauksaimniekam ir svarīgi saprast, ka selekcionāru atlīdzības maksājums ir ieguldījums, lai turpmāk viņam un visiem Latvijas lauksaimniekiem būtu pieejamas jaunākās, augstākās un izturīgākās Eiropas šķirnes vai Latvijas selekcionāriem būtu iespējams radīt šķirnes tieši Latvijas lauksaimnieku vajadzībām.

Risinājumi LSA skatījumā

Mērķis

- Šobrīd Zaļā kursa ietvaros jauno šķirņu selekcijā tiek likts uzsvars uz resursus mazprasīgākām šķirnēm, kas spētu nezaudēt arī potenciālās ražas apjomu.
Neļausim šodienas lauksaimniekiem ar selekcionāru tiesību neievērošanu atņemt rītdienas lauksaimniekiem pieeju labākajām šķirnēm.
- Aicinām meklēt labākos risinājumus kā veicināt lauksaimnieku izpratni un atbildību, kas ļautu samazināt likmi par pašu audzētās sēklas izmantošanu.